

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ Ս. ԱԵՂԲԵՍՐՈՍԻ

ՀԱՄԵՄԱՏՈՒԹԵԱՄԲ

ՀԱՅԵՐԵՆ ԵՒ ՑՈՒՆԱՐԵՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆՑ

(Տես յէջ 12)

Զայս լուեալ բազմութեան, աւրհունին զԱստուած, և գովելին զուորք Հայրապեան:

Տότε εἰς ἐπαίνους αὐτοῦ πάντες οἱ δῆμοι, ἀμα τῷ βασιλεῖ, μεγάλαις βοῶπαις ἐπιπολὸν διανίστησαν. καὶ ενομένης σιωπής, Ἀρωὴλ¹ μεγάλῃ τῇ φωνῇ εἶπεν· Ἐκ τῶν ιδίων βίβλων πάντα δὲ Σιλβεστρος σαφηνίζειν ὑποσχόμενος ἐκ τῶν ὑμετέρων βούλεται ἡμᾶς ἡττήσειν.

Σιλβεστρος ἔφη· Μέμνηται δὲ Αδγουστος καὶ οἱ ἐνδοξότατοι δρυοντες, διτὶ πᾶσαν τὴν διήγησιν τῆς δεσποτικῆς γεννήσεως οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ πειρασμοῦ, καὶ τοῦ πάθους ἀπὸ τῶν ὑμετέρων βίβλων ἐποιησάμην· ἀλλὰ τοῦτο μοι πάρα δικῶν ἀντετέθη, λεγόντων· Ὁφελεῖν μετὰ λόγου πάσας τὰς ἀγίας γραφάς σαφηνίσαι, εἰ γε περὶ Χριστοῦ ταῦτα προσέργηται.

Κωνσταντῖνος Αδγουστος εἶπεν. Ἀρωὴλ ἀμνήμων γενόμενος τῶν ἥδη κατὰ τάχιν ᾧθεντῶν, εἰς τούπισα πάλιν ἔλκειν τὴν τοῦ παρόντος ἀγῶνος ὑπόθεσιν ἐσπούδασεν. διὸ εἰ μὲν ἀπειρίᾳ τοῦτο πεποίηκεν, συγχωρητέον· εἰ δὲ διστροπέᾳ, φυλακτέον. διθενὲς δίκαιοιν εἶναι κρίνομεν στιγμαῖς τούτο². σιωπήσαι γάρ αὐτὸν ἢ δυστροπία παρακελεύεται.

¹ Ιουβάλ Φαρισαῖος λέγει, Περὶ μό-

Ա. Կոստանդիանոս 40 տող Խոսակցուածենն առ Արտել զափր՝ այս երկու տողերս միայն մէջ բերած է հայն, աւելի հաւաքող՝ քան թարգմանիչ առանձին գործի մուլեկով լինելու:

2. Ա. և Գ. օրինակը Ա. Յանելու կը գրեն.

սակայն երկու ձեռն ալ ճիշդ առավարձուածիւն լին յաւ. Իօվձձիր = Յանելու զի միոց մէջ թ տառն ՚ի բաց բարձուած է, իսկ միւսոցն ս. երկարանչիւրի մէջն տառն եկա-

1. Այս և յաջորդ երկը պարբերութիւնը պահասաւոր են հայերէնի մէջ:

զագս փորձութեան սատանայի լուսպը զյաղթութիւն Փրիստոսի, որ վասն ամեննեցունց յարմարեաց երեւութից :

Եւ զի՞ն քան յաղագս մատնութեանն,
փան ուներլոյն և սպաներլոյն, և ձա-
դանացն և այլանութեանց, և չար-
շարանացն, և թքաներլոյն, և մա-
հուանն, և խոցման զինուորին և
թաղմանն:

Սեղբեստրոս ամէ ։ Զայս ամենայն կիրս կրթաց Գրիփսոսո, որպէս և մարզպարէքն ասացին, և եօ նախ յուշ արարիք Եւ (Ե)թէ գարձեալ խնդրես զաման ըստ գրկական մերոյ (յ) խորհըրդածութեան, ասացից ո՞քան մեզ հասանելի է անհոգանելոյն խորհուրդ։ Վասն որոյ (յ) զայս ամենայն կրեաց, ոչ բնութիւն առոտածութեանն, այլ Գառապաննեալը տնաւրէնութեան, կամաւորապէս և ոչ ակամա (յ). զի զառեան ՚ի սուրբ Կուտէն Արքիամա (յ) զծառայի կերպարանն՝ Որդին Աստուծոյ Թուշց նոր մարդ ճշմարտապէս, որ բնութեամն էր Աստուծուած։

Մասնեալ և վաճառեալ ըստ մարդ-
գարէութեան կամաւ, զի զաշխարհս
ապասեսցէ ՚ի բանսարիկուին ծառա-
յութենէ, որպէս փրկիչ ։ Ըմբռնեցա-
և կապեցաւ, և մեղացն ելոյծ զգա-
տապարտութիւն, յօր ըմբռնեալ էւաք
՚ի չարէն։ Եւ ձաղանաց և այպա-
նութեան համբերեալ երկայնմուռ-
թեամբ՝ զի զիմ լրտցէ զպարտս, ո-
րով ձաղեալ և այպանեալ՝ ել ՚ի
դրախտէն և ՚ի կենացն։ Խաղալիկ
եղեալ դիւացն՝ անկաւ, զարդարեալ
նորոգէ գիթած Տէրն։ Եւ թքովն և
ապտակովն զժուք ամաւթո՞յ(յ) յան-
ուանան՝ ոռով տառենան և են՛ սեռ-

νοι τοῦ πειρασμοῦ Σιλβέστρου ἀπολογησαμένου, θαυμάζω τὴν ὑμετέραν σοφίαν ὡςδιάν νικητὴ πάντα τὰ μέρη τῆς γέληξε αὐτῷ χαρισμένην· ἡ γάρ μεγίστη ἡμῶν ἀντίθεσις, αὐτῷ ἔτι μένει. Ἱέγομε, γάρ, διεβλεψεν αὐτὸν τὸ ἱκανὸν ἦμαν ποιῆσαι περὶ τῆς πράξεως τοῦ μαθητοῦ· περὶ τῆς προσδοσίας· περὶ τῆς κρατίσεως· περὶ τοῦ ἐμπαιγμοῦ· περὶ τῆς γυμνώσεως· περὶ τῆς στεφάνου τῶν ἀκανθῶν· περὶ τοῦ σταυροῦ τῆς προστηλώσεως· περὶ τοῦ θανάτου· περὶ τῆς ταφῆς.

Σηλυτεστρος ἔφη, Μεμνήσθαι δὲ Ιουδαίε, εἰρήκεναι με τὸν Γιὸν τοῦ Θεοῦ, παθ' ὃ ἐστιν φύσει, πάθει τὸ σύνολον ὑποπεσεῖν μὴ δύνασθαι ἀλλὰ τὸν ἐνθρωπον καὶ ὑπόστασιν ἀσυγχύτως, τὸ ηφέντα ἐκ τῆς ἀγίας παρθένου Μαρίας· ὃν ἐπηγγείλατο δὲ Θεὸς τῷ Ἀβραὰμ λέγων, Ἐν τῷ σπέρματι σου ἐνευλογηθήσος καὶ πάντα τὰ ἔθνη καὶ τῷ Δασβὶδ δμοίως, λέγων, Ἐκ καρποῦ τῆς κοιλίας σου, θήσομαι ἐπὶ τοῦ θρόνου σοῦ. τούτον πειρασθῆναι φαίμεν, καὶ πεπονθέναι, καὶ τεθνάναι. πειρασθῆναι μὲν, ἵνα τὸν πειράζοντα διάβολον νικήσας αἰχμαλωτήσῃ· πεπονθέναι δὲ, ἵνα πάντα τὰ πάθη ὑποτάξῃ· τεθνάναι δὲ, ἵνα τὸ κράτος τοῦ θανάτου καταλύσῃ ······

ἐδέθη 1, ἵνα ἡμᾶς ἐκ τῶν δεσμῶν τῆς κατάρας ἐκιτρώσῃ· κατεγελάσθη, ἵνα ἡμᾶς τοῦ γέλωτος τῶν δαιμόνων ρύσηται· ἐπράθη, ἵνα ἡμᾶς ἔξαγοράσῃ· ται. ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν, ἵνα ἡμᾶς ἀνυψώσῃ. ἐκράγη παρὰ ἀντρώτων, ἵνα ἡμᾶς τῆς τῶν δαιμόνων αἰχμαλωσίας ἐλευθερώσῃ. ἐγγυμνώθη, ἵνα ἡ γύμνη σις τοι πρώτου ἀντρώπου, διῆην δὲ θάνατος ἐλήιτον, ἔνδυμα ἀφθαρσίας κατέστηται, ἀκάνθιας ἐστεφανώθη ἵνα τὰς ἀκάνθας, καὶ τοὺς τριβόλους τῆς κατάρας ἔξαφαντῃ. χολη-

4. Այս հաստիածմ՝ կոմբեֆինիսիք էրաւատարակութեան մէջ 8 երես վերջ զրուած է, զորս ևայն մերթ ՚ի բաց թողեալ է և մերթ պայտափոխեալ պայոն բնագիրն ուղածին աւել

ծուսէ: Նա և 'ի պատուհասէ պատակացն, որ ըստ աւրինացն պատժեալ, վասն զանազան յանցանացն, իւրով պատուհասին Քրիստո լուծէց, և չարչարանաւք 'ի խաչին զնենոցէ զհաւատացեալս, և հաշտեցուացէ զՀայր ընդ արարածն իւր, որբ գայցն 'ի կողումն ընծայութեան: Եւ ճաշակմամբ լ'եղ(ւ)ոյն քաղցրացուացէ զճաշակ մեղացն գառնութեան, փայտիւն գիտութեան բար(ւ)ոյ և չարի: Մեռաւ ըստ ընութեան մարդկան և մեռոյց զմահ, և եղոյդ զրանութիւն մահու՝ կամաւոր մահուամբն իւրով, որպէս Աստուած Հզաւր, Խոցեցաւ 'ի զինուորէն, և արին և խոր 'ի կողիցն զեղեալ, (զի) արեամբ և ջրով զերրատին զմեղ նորոգեսցէ յորդեգրութիւն չնորհաց: Թաղեցաւ 'ի գերեզմանի, և զապականութիւն խափանեաց. և զդժոխս աւերեաց, որպէս Տէր կարող: Յարեաւ 'ի մեռելոց, և յարոյց ընդ իւր զԱդամ զանկեան՝ 'ի պատրանաց, և զրազում 'ի սրբոցն: Համարձակ յերկինս և նստաւ ընդ աջմէ Հաւր, զի զմեղ ժողովեսցէ յորդեգրութիւն երկնաւոր Հաւրն: Նկեցնէ դարձեալ ('ի) դատել զկենանիս և զմեռեալս, 'ի յայտնութեան իւրում և յարքայութեան, որպէս զիրք ասեն, և մեր այսմ յուսոյ սպասամբ:

Յորագ ասէ. Երկուք ուրեմն Որդիք, մինն՝ յԱստուծոյ ծնեալ, և միւսն՝ 'ի Կուսէն.

Աղջկեատրոս ասէ. Մի է Քրիստոս
Որդի Աստուծոյ, միաւորեալ 'ի Կուռ
սէն ըստ տնաւրէնութեան, որպէս հո-
գի և մարմին. աներէւելին բնդ երևել.

կան բայցին հետ ոչ է ըստ նախնեաց , այլ ան-
կեալ ժամանակառ պետք

ἐπέραφη, καὶ δεῖς ἐποιείσθη, ἵνα ἡμᾶς εἰς τὴν γῆν ἔρουσαν γάλα καὶ μέλι εἰσαγάγῃ. ἔσχατον ἐν τῷ βομβῷ τοῦ σταυροῦ ἐθύμισάσθη, ἵνα τὴν τοῦ παντὸς κόσμου ἀμαρτίαν ἀπαλεῖψῃ, ἐνθαῦτα πᾶσα ἡ τοῦ διαβόλου μηχανα κατηγρήθη. μόσχον γάρ ἀντὶ μόσχου, καὶ κριὸν ἀντὶ κριοῦ ἐπινοήσας, ἀμύνων ἀμαίρετο· εὐρεῖν οὐκ ἡδυνήθη. ἀπέθανεν, ἵνα τοῦ θανάτου τὸ βασιλείον αἰχμαλωσήσῃ. ἐπάφη, ἵνα τὰ μνήματα τῶν ἀγίων εὐλογήσῃ. ἀνέστη, ἵνα τοῖς νεκροῖς ἤωλην παράσχῃ. ἀνέβη εἰς οὐρανοὺς, ἵνα τῷ ἀνθρώπῳ, μή μόνον διὰ ἀπώλεσεν παράδεισον ἀποκαταστήσῃ, ἀλλὰ γάρ καὶ τὸν οὐρανὸν, καὶ τὰς ἀνω ἀψίδας αὐτῷ ἀναπετάσῃ. κάθηται τοῖνυν ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς, ἵνα ταῖς ἱκεσίαις τῶν πιστῶν ἐπινεύσῃ. ἐλέεσται κρίναις ζῶντας καὶ νεκρούς, ἵνα ἀποδώσῃ ἐκάστη πατὴρ αὐτοῦ.

Τουβάλ εἶπεν, Ούκοιν δύο εἰσίν γιοὶ τοῦ Θεοῦ· εἰς μὲν ἐκ τῆς παρθένου τεχθεῖς· ἔτερος δὲ, όν δὲ Θεός ὁ παυτοκράτωρ ἐγένησεν;

Σλέσεστρος ἔφη, Εἰς ἐστιν δὲ Χριστός. οὐτεπερ γάρ ἐστιν ἀληθῶς Γίδες του Θεοῦ, ἀδρατος, οὗτως ἐστιν ἀληθῶς υἱὸς ἀνθρώπου δρατός. τέλειος

կ'արցակ ատան և անէ, այսպէս որ անկարելիք էր էջ առ էջ ամել՝ ի համամատաթիւն, և ոչ բայ կրուզը ընտափը և թարգմանութիւնը առ առանձնել Յանին մէջ թարյակ և Անտին ընտափ գրաւած խօսակոսթանոց և Սեղանաւորութ հեռանքաթիւններէն և ու բայ ամրագլ կատր մի կարելի է զանել հավին գովզ Զարգրւաց մողոց պատմութեանը միայն կը մասնաւ հայոց յառնին, բայց յանմէն և այդ համառանց լիդրեանքանի պատճենը կը պահի է

(ւ) ոյն, զի զկատարեալ փրկութիւն
տացէ:

Յորակ ասէ . Եւ զի՞արդ ընդա-
նի կիրս մարդոյն յառողէն առողն :

Սեղբեատրոս ասէ. Հաւատա, կարբիլի է. որպէս ՚ի կուտէն ծնեալ և ոչ ապականեալ, զի հոգեառ է ծնունդն. զի ժամիցես երկուց միացելոց (յ), Աւտունեայ և մարդո (յ), ըստ անհարէնութեան ճշմարտեալ ցուցանէ դիիրս կամաւորապէս, և զներգործութեանն Աստունեայ պամնչելիս, որպէս սատարանն են մշ. Գիրք. ոչ մենի մարդինեն այս անհանարինութ որ ոչ հաստատան Աստունեայ; առ ի՞նչ յԱստունոյ հնարաւորէ են, որդ հաստատուն, ոչ Աստունոյ միայն է որ առնեն սրբավագիւն:

Եւ արդ նոյնու հայուսակն իեր, ով վարչութեան Հեմիքառեց(-ոց) և խոցը պատշաճ է արքութեան, որ պատշաճ է ի լուեա իեր. և բառ առ պատճեակ է առաջել, որ վան գիշեառու քրիստ երա(.) առաջան յարքինաց առքինաւ. և վայր նիստ արքութեան, եկեւ իստ առանեւ է առցան, և նետու ի ժամանակ է յանդեպ նենեւ լորդոց առարքեացու զանու ի նոյն ի Հայր և Ուրբէ և Առոք Հայրէն ի մէ առաջանածնին. ու Ես և Ես Առաք Արքանան, Առաք Անակա(.) և Առաք Յանիքս(.) առցեաւ եւ, ոյ ի առան և ի յանուու աղբաց յաղբաւ. Զի նեղեա և նուու շանուաց աղբաց յաղբաւ. և առաջանածնին, և առ ան առաջանածնին, որու շանուաց լ միրբէ և Առոք Հայրէն, ի բանանեն ու հարանի: Երբորութեան կորութեան, և մէ առաջանածնին փառաւուք, և ոչ երեաց մերց Տեր Քրիստոս, որ ըստ հովանեսու առաջան(շ) թե: Թթենու և իրենցայ դաւա յարքանածնեւ և ի իրաւանածնեւ, ըստ Երեւելու արքութեան և ըստ Եսայա(.) և ու հետաքաջան իսրայելու ըստ Եսայա(.) և ու նոյնու, և դա շնու իսրեան և ու նոր հովան:

4. Այս և յաջորդ պարբերութիւններն ուղիւ յունին մէջ կը պահպին, զարգեալ Ա. Գր. լուսաւորչի վարդ. պետութեան համառօս եւ առաջ պահպանութեան են:

2. 1. 4. 9. օրինակ գրելու և այս առանձին բնակչությունը է:

γάρ ὁν Θεός, τέλειος ἀνθρωπος ἀ-
τρέπτως ἐγένετο, ἵνα τελείαν σωτη-
ρίαν τοῖς ἀνθρώποις παράσχῃ.

Ιουδὰλ εἶπεν, Καὶ πῶς ἐγγυωρεῖ πάσχειν τὸν ἀνθρώπον τὸ ἀναληφθέντα, ἐκτὸς τοῦ ἀναλαμβάνοντος αὐτοῦ.

Σύλλεστρος ἔφη· Οὐκοῦν ὑπόδειγματι διφέλεις δίδαχθηναι τινὶ ἵνα γῆρας θτὶ δύο καταυτὸν ἡγωμένην φύσεων, ἡ μὲν μία περιπλήκτει τῇ Σβρει, ἡ δὲ ἐτέρα ταύτην διαφένει.

Արևելք՝ որ հաստացաւ և խօսքը կանոնավոր է չունենալ և միշտին դիմումն է ի Հայոց Սուրբ, յետեւ կատարելու պարագաներ է, և ի դեպարտամենտին և ի շահագործութեան և ի գործադրութեան է ի գործ։ Եթ-ու զան մարդու նույնական գրիպոսի որպահպահութեան միջուկ է ի խօսքը, չե՛ր իստ զի՞ն ուղիւնական միջուկ է սեւ Երրորդինին ի խօսքութեան մարդու հայութեանն ։ անհնարինու ի մարդու հայութեանը և ու Ապուածոյ։ Զի առաջեւու ի Հայոց զան մեր դիմումն, և առ շարժն ի որբոյ խօսքն է կիսուցաց և դրաստիւց և խօսքուց զիւրացն ծառային ի արդիշոյն խօսքն ընդ առաջարկութեանն ։ և զան այսոքի Աստուածածին Յ զարքը իրան խօսքութեանն ։ և զանեան ի իսուսն Տեր և առաջեւու Ապուածու ծանրին, և ու իսուսն առաջեւու ։ Զի առ դիւ Ապուածու Ապուածու + առաջեւու տան զաներու ու, առ մարդութեան։ Զի զանեանը կիր կրեց Երրորդին՝ իսամասութեամբ, բայց ի մեղաց զի ի համարտուց այլ ուղիւ և առ առաջեւու բնաւ պեսնեան զանեանը կարութեանն ։ պարունակուց իրան գիտ ու զիւրաց և զի ու առաջեւու Ներբորբանին գրիպոսի հաստանելի է, և ու հրեշտակուց է ի խօսք, լուզ լու մարդութեանց ։ որ և ու դիւ ձեռանդուն կարութեանց և առաջեւու զի և մարդութեան Ապուածու պահանջանելու ընդ Քրիստոսի որպահպահութեանն ։ առ Տեր զարքը ու լուսա (յ) և երիւսա (յ), առայսա (յ) ի բորբոք և և զարքուցա (յ): Յոր ժամը ի մերձեան առ յայտնեցին, և ի հաստանել ժամանելի երեւեցին։ Ուստա, ոյլ ի իսուսն և ի Հայություն Արքա (յ). ի մարդ եւսու մարդութեանը, և խօսքութեանը պարունակուց, ու զան զանութեանը ու ի հրեշտակուց և ի բացանակուց (յ)

Հ. Ա. Գ. օրինակը ևս պատճեն կը գրեմ։
բայց նշանակող իբրև անձ ուսումնառության ան-
տվորդ է այս բացարձութեան, և միայն պա-
տեղ քործածական է։ Հայ թարգմանն ներշնչ-
ալած է Խորանացից։ «Ու զւ Թ. մա- պա-
բացարձութեանն»։ «Որոց ահան և պատիվ՝
որպէս և է իսկ մեր աստուածոց ։ բայց ոչ
ուղղապէս։ զի վերընույ խօսքը դրոշեց վե-
րաց է, և անձ յաւելուածով ի միասին ին-
տարածական»։

2. Յօրինակին էր. « և առ ի մարմին 'ի
հուսէկ - ուստիշան առ Ա և Զ առ »

3. Այս բացատրութիւնս տես և՝ ի ճառն
“ Բառձուածութեա Օստ Ահ Խաչութեա ”

հայուսացն քառասորեցաւ, իբրև զհայիկ հա-
զաց և հօրին բանաւոր ովկուրոց կը՝ 'ի հա-
բաց երկրպագեալ առաջնորդածութեամբ առ-
արդի ընթացէ առի(ա)ով և իշտրիվ և չափով
արդի նախաւոր և Աստվածա, և մասեալ
վասն մեր կը՝ կը +առաջանաւրեա(յ) եկել 'ի
բաժարն վասն մեր ըստ առձնացն, և Տեր
և լուս հելլենաց, և իսուս Խարսչեցն
Աստվածայ, և ուշովի զիտուսը 'ի մեղց:
կը Հ-ու Տեւան 'ի միրոյ նորո ընթե-
անու, որ 'ի կորին և խորհրդածութեան' որ
'ի արքուրեն առ ի Քիւսոս: կը Դու-
յեալ յեւ լ. առ ի բայ ի միտութեան որ
հոյն և նորոցն եր միջնորդ, զբայ(հ)անես
առ զորքն ամցն, որ միրուաց շիշի-
պաս, և վայսեալ, ենիւ Պայ և որդի Ա-
ստվածայ, և գառն անարոտ' որ բառաւ(յ)
շիշու աշխարհի: Որ լ 'ի միրուաց վայսեալ
'ի Հ-ու և լ 'ի Հ-ու Սբիո. պանեալ և
փոյշեալ 'ի աստվածու, և յաղթեալ 'ի բայ
ելուց. և հրեշտակի առան զնու, որուն ա-
սսուս:

Յայնժամանշանաց սկիզբն արքուրեալ ըշ-
շարդ 'ի գիտի փոխորդեալ: կը պաշտիքուն
իոյ 'ի առաջանաւ առեսորդամբ. և ըշ-
շարդ հունակ, որ աղաղովին, թէ ԱՌ'
տանվեր յաստավ առ զամանակի: Զհիւան-
տը Բժիշեր: զբարուս սրբեր, վայոյ քնո-
ցացաներ, զնամերն 'ի բան դոքյացաներ,
և իւլից լուլ առար: զնուր լուսասորեր,
զանդամալցած առաջնորդացաներ, և զան-
դայ անապատէր: կը նայ մաքքարեն բան,
թէ ն. զիւանտանամբան մեր ենոց: Զհի-
ւանակ յարուցաներ, և յաղիւագ առեսո-
րդներ և զանձայն արքուրութեան նոյնը:
կը ասսացաներ բազւաս մասսարի և ասքի-
նութեաւ զնուր արքուրութեան երինց, չի
որ առնի հաստատ լուլ առեսորդամբն կեցյի:
կը շիշու արքուրութեա(յ) յարուցանէ
'ի գիտի զնունենի: կը Դույշեալ բայր Հերո-
սովի, զի 'ի բերանա(յ) մանինց հաստա-
տէր զարմանանիւնու Աստվածայ: կը ըստ
պահքնանանիւնու որդի Պատին վայոյ: կը-
մարդն և ոչ ելունէ, ըստ աղմաներիսու-
նեան 'ի խամարը չարւորնացն, չի հաշ-
աեցացէ շիշու իշորի շարքութեան

ընդ մեջ, և բնելուցու դեղու մեջ ընդ իւ-
ստուարին, և անսաստ զիշտանավին
հման խոժնեցիք. և երթառութեա(.) յա-
րացեալ, և նախեալ ընդ ավե Հոգ ՚է
կետն : Եւ յարացին մեջ պարփեաց,
և աւելուրնեաց ինչողութիւն հետու-
րոց և երթառութեաց : Եւ Աստիք Հոգին ա-
ռաւեց և օքինարքեաց դաստիւլ ինեւն-
նաւ լիշտանու, առ բան ընդրութեան
աղջոց, յորու առաւելութեան էր (۴). և զ
այսպէս զարդ էր շրջարել Գրիտոսի ըստ
արքինոց և ամբարէից, և մասնել և յեր-
բորդ առար յառանել, և մասնել ՚է իստու-
թեր : Եւ առողջիւ յանուն նորս ապաշխա-
րութիւն ՚է նուշտանին ժողոց, ՚է յան ա-
շխիքուցն : Եւ նշանաւ և արաւետովիդ
և զարդարնեան յայտ բարձեալ յամանոյն
աղջու աղջեցանեամբ : Եւ Աստիք Հոգոյն
երթեալ, զի ուրոցիցի աւելուրնն արտո-
յանին ընդ ավենոյն, և աղյու էլլեցի կո-
տարած . յոր գոյզիւու էոյ ՚է Շատաստուն
դարել զինդրանին և զեւեալ : Ուր հո-
ասքանին յալլարուած և բոցեցին զր-
դարանին, յաստանիքորդ իւր առանել, և
յարտույանին ՚է բաւծանեն . իսէ որ առա-
ցան զանկաստուրէ Նըրորդութիւնն, և գոր-
ծեցին զանկաստուրին, մացեն ՚է պատիւն .
զի երիցին արդարուն ՚է կետն յաստանու-
ին, և մէջանցին ՚է բաւծանն յասիստ-
նէց :

Շարայարելի

ՀԱՅՔ ԵՒ ԴԻՑԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

(Տես յէջ 37)

 ԱՅԵԿԵԱՆ զիսաւոր գաղութներէ մին
է իրանեան-Արին զէպ յարելց . իրանեան
լեզուի Հնդիկ-Արիականի հետ ունեցած սերս
յարաերամթիւնն և եղայրակցութեան նկա-
րագիրն՝ այսպէս կ'ընէ M. Fontane, (Iranien,
p. 56). « La remarque primitive
d'où naquit l'idée de l'origine com-
mune du zend-iranien et du sanscrit-
védique, ce fut que le mot *arya* par
lequel le peuple élu se désignait, é-

tait le même dans les deux langues » . —
թէ այս էր բուն առաջին շարժառիթն այս եր-
կու համասեռ ծննդոց բաղդասառթեան՝ թէ այլ
ինչ, մեզ չէ շատ փոյթ . միայն զիսելի է զի
վերոյիշեալն մեծասպէս նպաստաւոր է մեր
ինդրոյն . ըստ որամ թէ և յապազյ ժամա-
նակն (Սասանեանց հարսասաթեան) սոլիրա-
կան զարձած լինի Արի բատին գործածութիւնն ,
առկայն և այնպէս այդ բառ Հայուն ոչ միայն
սոլիրական է՝ այլ և ընտանի և բնիկ և ծննդա-